

راهکارهای کاهش رفتارهای مخرب کلاسی در دانش آموزان پایه هشتم

زهرا رحیم زاده^۱

سید امیر موسوی^۲

چکیده

وجود نظم در کلاس یکی از مهم ترین پیش شرط های تدریس و به تبع آن یادگیری موفق می باشد. می توان گفت یکی از مهم ترین عواملی که این نظم کلاسی را تهدید می کند رفتارهای مخرب و مخل نظم برخی دانش آموزان می باشد. این پژوهش با هدف دریافتن علل این رفتارها و سرانجام درمان آن ها به روش پرسشنامه ای و میدانی به ۱۸۰ تن از دانش آموزان مدرسه میرزایی در شهر تهران مراجعه نمود تا علل و درمان این رفتارها در دانش آموزان پایه هشتم را دریابد و به این نتیجه رسید که برای کاهش این رفتارها می توان چهار راهکار ارائه داد:

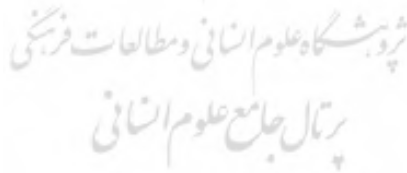
۱- دادن مسئولیت

۲- رفتار مهربانانه

۳- عدالت میان دانش آموزان زرنگ و ضعیف

۴- تشویق پیشرفت دانش آموزان ضعیف.

واژگان کلیدی: رفتارهای مخرب دانش آموزان، نظم کلاسی، دانش آموز مشکل ساز، معلم، دانش آموز

^۱ دکترای جغرافیه، استادیار، رهنمیان، پردیس نسیمیه، ریان

^۲ دکترای روانشناسی، دبیر تاریخ، پرونده منطقه ۱۹، تهران، amirmousavi13253@gmail.com

مقدمه

زمانی فضای کلاس از اهمیت ویژه ای برخوردار بود. سابق بر این معلمان جوان یا پیر، مبتدی یا مجرب اعتقاد داشتند که اولین و مهم ترین اصل، ایجاد محیطی مثبت در کلاس است و قبل از هر چیزی باید به این فاکتور پرداخت. اما امروزه متأسفانه به دلایل گوناگون از اهمیت این مهم کاسته شده است. به نظر می رسد بسیاری فراموش کرده اند که هیچ گونه استراتژی آموزشی قادر به تسریع راندمان یادگیری در کلاس بی نظم و سرشار از هرج و مرج نیست.

هیچگونه معیار و استاندارد با هر سطحی نمی تواند به معلمان تدریس در کلاسی را بیاموزد که تلاش های آموزشی اش در آن نادیده گرفته می شود. کلاس درسی که فضای آن آلوده به رفتارهای مخرب دانش آموزان گستاخ باشد تهدیدی برای مدرس محسوب می شود و نباید در چنین محیطی از روش های گوناگون و استراتژی های آموزشی مختلف انتظار چندانی داشت. شاید درک این موضوع برای کسانی که وظیفه آن ها نشستن و نوشتن استانداردها و معیارها و همچنین متولیان مدارس و مربیانی که مسئول آموزش به معلمان هستند کمی سخت باشد، چرا که آنها مجبور نبوده اند حضور در برابر دانش آموزان را در کلاس درس یک مدرسه به عینه تجربه کنند، لذا غفلت از تشکیل محیط مثبت آموزشی در کلاس قابل درک است.

طرح مساله

چنان که در مقدمه آمد مدیریت مناسب فضای آموزشی و حفظ نظم آن یکی از مهم ترین عوامل موثر در یادگیری است و یکی از عوامل تهدید کننده آن رفتارهای نامناسب برخی دانش آموزان می باشد.

آنچه که بر هم زنده نظم فضای آموزشی توسط دانش آموزان است در این تحقیق، رفتارهای مخرب نامیده شده است. برای پیشبرد یک کلاس خوب و تحقق اهداف آموزشی آن بایستی نسبت به رفع این رفتارهای اقدام نمود اما این کار پیش از هر چیز نیازمند پی بردن به علل و عوامل سر زدن چنین رفتارهایی است تا بر اساس این علل و عوامل بتوان راهکارهای مقابله ای ارایه داد. این علل البته می توانند بسیار متنوع و خارج از چارچوب مدرسه و آموزش باشند اما در این تحقیق به عللی پرداخته می شود که در آن ها معلم دارای نقش محوری بوده و می تواند در رفع آن ها بسیار موثر باشد.

اهداف، سوالات و فرضیات

هدف اصلی: یافتن راهکارهایی برای اصلاح رفتارهای مخرب دانش آموزان

هدف فرعی: یافتن علل و عوامل کلاسی رفتارهای مخرب دانش آموزان

سوال اصلی: چگونه می توان رفتارهای مخرب دانش آموزان را اصلاح نمود.

سوالات فرعی:

آیا اعطای مسئولیت به دانش آموزان مشکل ساز می تواند بر بهبود عملکرد آنان تاثیر بگذارد؟
آیا اخلاق مهربانانه و ابراز محبت می تواند بر بهبود عملکرد این دانش آموزان تاثیر بگذارد؟
آیا رفتار یکسان با دانش آموزان زرنگ و تنبل می تواند در اصلاح رفتار آنان موثر باشد؟
آیا تشویق پیشرفت ها و نه فقط افراد اول می تواند در اصلاح رفتار این دانش آموزان موثر باشد؟
فرضیه اصلی: با توجه بیشتر به دانش آموزان مشکل ساز می توان رفتارهای مخرب آنان را اصلاح نمود.

فرضیات فرعی:

اعطای مسئولیت به دانش آموزان مشکل ساز می تواند بر بهبود عملکرد آنان تاثیر بگذارد.
اخلاق مهربانانه و ابراز محبت می تواند بر بهبود عملکرد این دانش آموزان تاثیر بگذارد.
رفتار یکسان با دانش آموزان زرنگ و تنبل می تواند در اصلاح رفتار آنان موثر باشد.
تشویق پیشرفت ها و نه فقط افراد اول می تواند در اصلاح رفتار این دانش آموزان موثر باشد.

ادبیات پژوهش

یوسفی و زمانی (۱۳۸۷) در سلسله مقالاتی ترجمه ای به مشکلات دانش آموزان پرداخته اند پیشنهادات خوبی برای این دو مشکل پرحرفی و خبرچینی ارائه داده اند که دو مورد از پیشنهادات آنان با دو فرضیه این تحقیق همخوانی دارد: مسئولیت دادن به دانش آموزان و توجه به آن ها. اما در مورد دانش آموزان سرکش تنها به کودکان دارای مشکلات یادگیری پرداخته اند. مشکل دیگر کار آن ها درمقایسه با تحقیق پیش رو آن است که پیشنهادات آن ها بر پایه تحقیقات میدانی و داده های آماری استوار نمی باشد.

روش تحقیق

این پژوهش در مورد دانش آموزان پایه هشتم انجام شد. بنابراین جامعه آماری تحقیق، دانش آموزان پایه هشتم بود. نظر به عدم دسترسی به همه دانش آموزان هشتم کشور، نمونه آماری از دانش آموزانی انتخاب شدند که با اینجانب کلاس دارند و عبارت بودند از ۶ کلاس به تعداد ۱۸۰ نفر که صورت پرسشنامه ای مورد نظر سنجی قرار گرفتند.

یافته های پژوهش

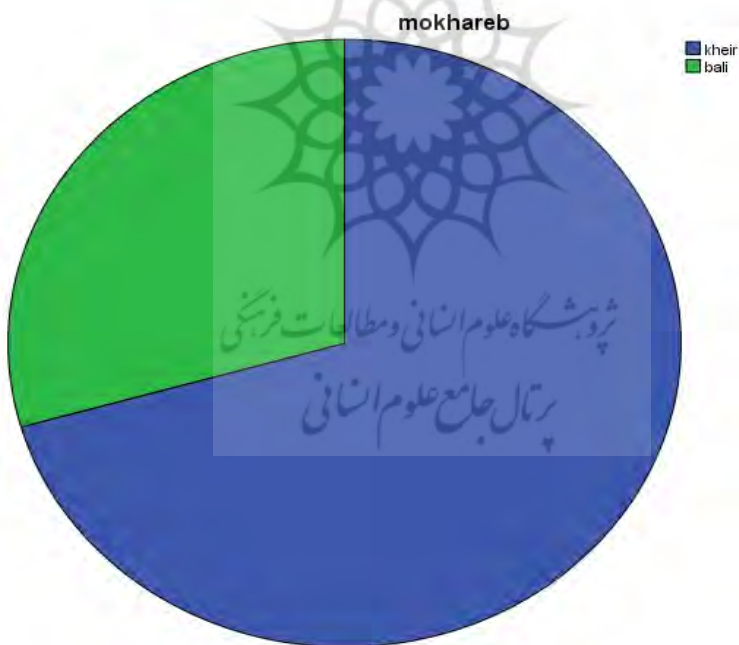
بخش اول : آمار توصیفی

۱- آمار توصیفی پاسخ های مربوط به فرض اول:

جدول ۱

درصد	فراوانی	آیا در کلاس مرتکب کارهای مخرب می شوید؟
۷۱٪	۱۲۷	خیر
۲۹٪	۵۳	بلی
۱۰۰٪	۱۸۰	تعداد کل

همان گونه که از جدول فوق پیداست مشاهده می شود که ۷۱ درصد از دانش آموزان اظهار داشته اند که در کلاس درس، مرتکب کارهای مخرب نمی شوند اما ۲۹ درصد دیگر بیان کرده اند که از خود، رفتارهای مخرب نشان می دهند .
این وضعیت در نمودار زیر نیز نشان داده شده است :

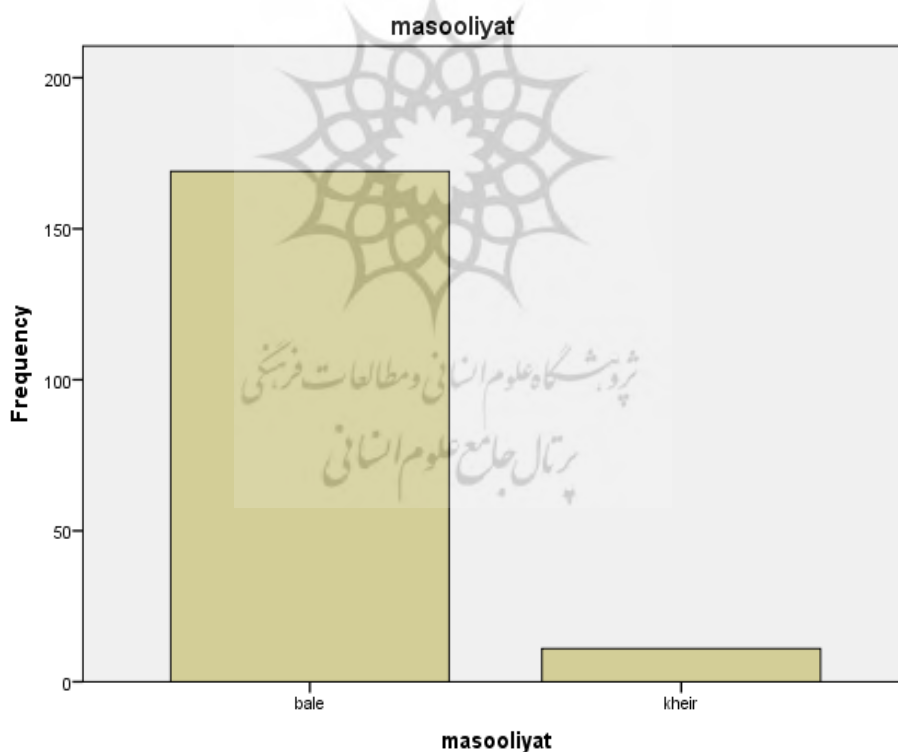

۲- آمار توصیفی پاسخ های مربوط به فرض دوم :

جدول ۲

درصد	فراوانی	آیا داشتن مسئولیت در یک کلاس باعث بهبود رفتار شما در کلاس می شود؟
۹۴٪	۱۶۹	بلی
۶٪	۱۱	خیر
۱۰۰٪	۱۸۰	تعداد کل

همان گونه که از جدول فوق پیداست ، مشاهده می شود که ۹۴ درصد از دانش آموزان اظهار داشته اند که داشتن مسئولیت در یک کلاس باعث بهبود رفتار آنان در کلاس می شود اما ۶ درصد دیگر بیان کرده اند که داشتن مسئولیت در یک کلاس باعث بهبود رفتار آنان در کلاس نمی شود. این وضعیت در نمودار زیر نیز نشان داده شده است :

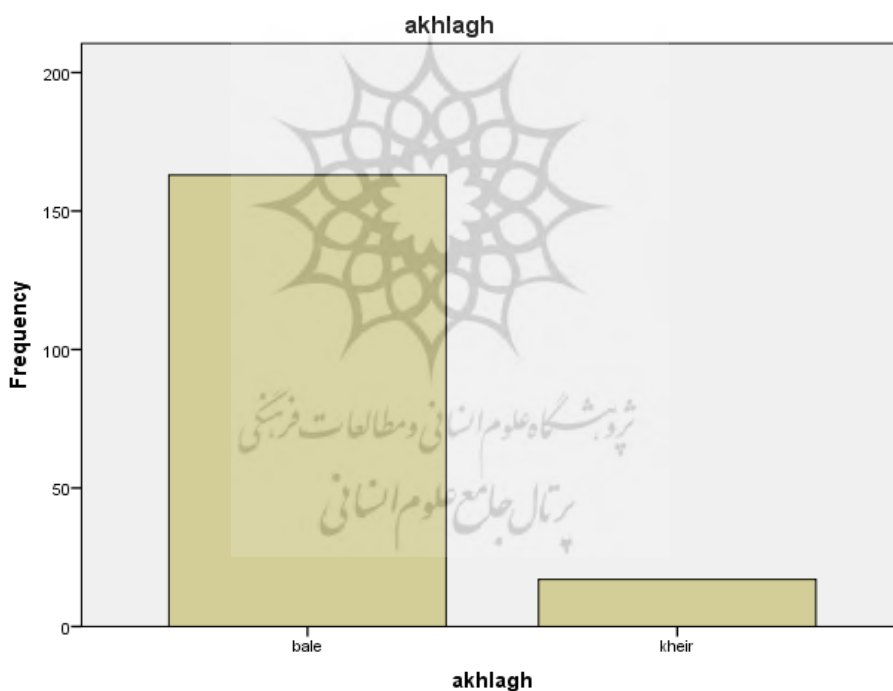

۳- آمار توصیفی پاسخ های مربوط به فرض سوم :

جدول ۳

درصد	فراوانی	آیا اخلاق خوب و رفتار مهربانانه ی معلم در بهبود رفتار شما تاثیر دارد؟
۹۱٪	۱۶۳	بلی
۹٪	۱۷	خیر
۱۰۰٪	۱۸۰	تعداد کل

همان گونه که از جدول فوق پیداست، مشاهده می شود که ۹۱ درصد از دانش آموزان اظهار داشته اند که اخلاق خوب و رفتار مهربانانه معلم در بهبود رفتار آنان تاثیر دارد اما ۹ درصد دیگر بیان کرده اند که اخلاق خوب و رفتار مهربانانه معلم هیچ گونه تاثیری در بهبود رفتار آنان ندارد . این وضعیت در نمودار زیر نیز نشان داده شده است :

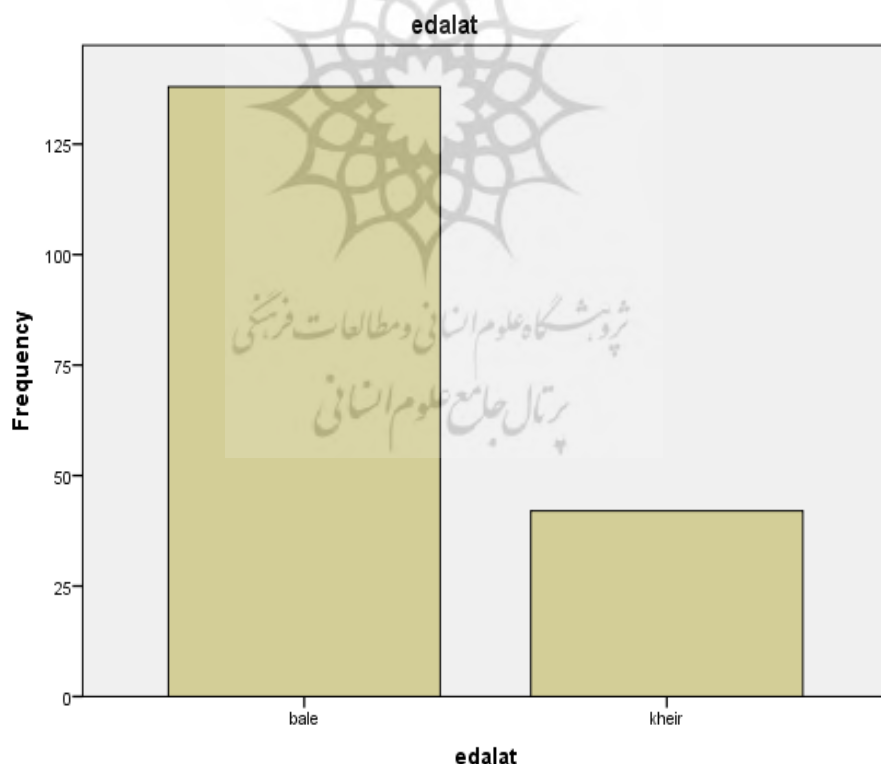
۴- آمار توصیفی پاسخ های مربوط به فرض چهارم :

جدول ۴

درصد	فراوانی	آیا عدالت رفتاری معلم بین شما و دانش آموزان زرنگ و منضبط باعث بهبود رفتار شما می شود؟
۷۷٪	۱۳۸	بلی
۲۳٪	۴۲	خیر
۱۰۰٪	۱۸۰	تعداد کل

همان گونه که از جدول فوق پیداست، مشاهده می شود که ۷۷ درصد از دانش آموزان اظهار داشته اند که عدالت رفتاری معلم بین آنان و دانش آموزان زرنگ و منضبط باعث بهبود رفتار آنان می شود اما ۲۳ درصد دیگر بیان کرده اند که عدالت رفتاری معلم بین آنان و دانش آموزان زرنگ و منضبط باعث بهبود رفتار آنان نمی شود.

این وضعیت در نمودار زیر نیز نشان داده شده است :

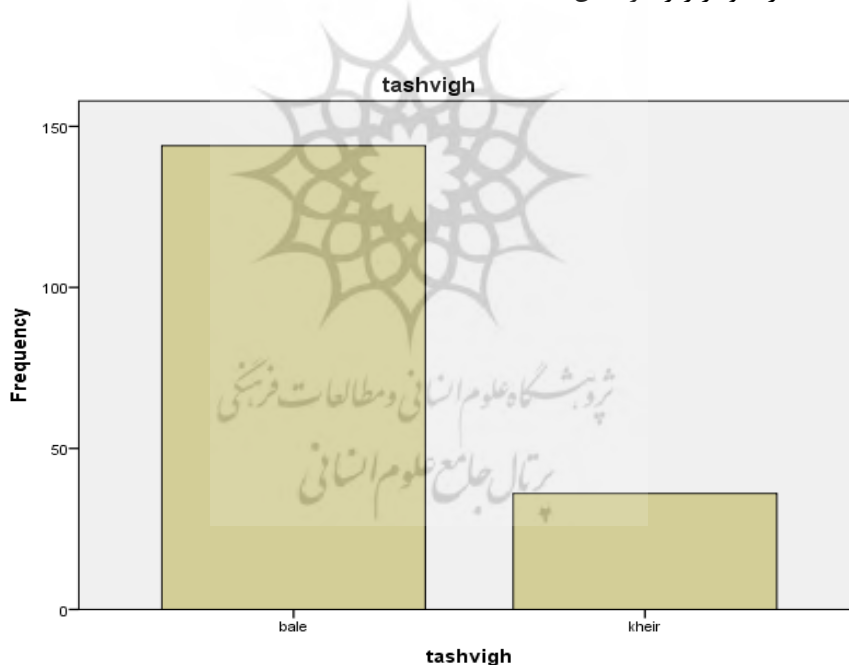
۵- آمار توصیفی پاسخ های مربوط به فرض پنجم :

جدول ۵

درصد	فراوانی	آیا تشویق پیشرفت های شما توسط معلم به جای تشویق نفرات برتر بر بهبود رفتار شما تاثیر دارد؟
۸۰٪	۱۴۴	بلی
۲۰٪	۳۶	خیر
۱۰۰٪	۱۸۰	تعداد کل

همان گونه که از جدول فوق پیداست ، مشاهده می شود که ۸۰ درصد از دانش آموزان اظهار داشته اند که تشویق پیشرفت های آن ها توسط معلم به جای تشویق نفرات برتر بر بهبود رفتار آنان تاثیر دارد اما ۲۰ درصد دیگر بیان کرده اند که تشویق پیشرفت ها توسط معلم به جای تشویق نفرات برتر بر بهبود رفتار آنان هیچ گونه تاثیری ندارد.

این وضعیت در نمودار زیر نیز نشان داده شده است :

بخش دوم : آمار استنباطی

۱- آزمون فرض اصلی پژوهش :

فرض اصلی پژوهش بیان می دارد که با توجه بیشتر به دانش آموزان مشکل ساز می توان رفتارهای مخرب آنان را اصلاح نمود.

برای آزمون این فرضیه از همبستگی استفاده می شود. نتیجه اجرای این آزمون در جدول زیر آورده شده است :

جدول ۶ : آزمون همبستگی فرض اصلی

متغیر	ضریب همبستگی	سطح معنی داری	نتیجه آزمون
توجه بیشتر به دانش آموزان	۰/۷۷۴	۰/۰۰۰	تایید

همان گونه که از جدول فوق پیداست ضریب همبستگی بین توجه بیشتر به دانش آموزان مشکل ساز و رفتارهای مخرب آنان برابر با ۰/۷۷۴ می باشد؛ از آن جایی که سطح معنی داری آن کمتر از ۰/۰۵ است (۰/۰۰۰)، بنابراین وجود همبستگی بین این متغیرها تایید می گردد. از این رو فرض اصلی تایید می گردد. این امر بدان معناست که در صورت توجه نمودن بیشتر به دانش آموزان، رفتارهای مخرب آنان نیز کاهش می باید.

۲- آزمون فرض اول پژوهش:

فرض اول پژوهش بیان می دارد که اعطای مسئولیت به دانش آموزان مشکل ساز می تواند بر بهبود عملکرد آنان تاثیر بگذارد. برای آزمون این فرضیه از همبستگی استفاده می شود. نتیجه اجرای این آزمون در جدول زیر آورده شده است :

جدول ۷ : آزمون همبستگی فرض اول

متغیر	ضریب همبستگی	سطح معنی داری	نتیجه آزمون
اعطای مسئولیت به دانش آموزان	۰/۳۹۵	۰/۰۰۰	تایید

همان گونه که از جدول فوق پیداست ضریب همبستگی بین اعطای مسئولیت به دانش آموزان مشکل ساز و بهبود عملکرد آنان برابر با ۰/۳۹۵ می باشد؛ از آن جایی که سطح معنی داری آن کمتر از ۰/۰۵ است (۰/۰۰۰)، بنابراین وجود همبستگی بین این متغیرها تایید می گردد. از این رو فرض اول تایید می گردد. این امر بدان معناست که اعطای مسئولیت به دانش آموزان مشکل ساز می تواند بر بهبود عملکرد آنان تاثیر بگذارد.

۳- آزمون فرض دوم پژوهش:

فرض دوم پژوهش بیان می دارد که اخلاق مهربانانه و ابراز محبت می تواند بر بهبود عملکرد این دانش آموزان تاثیر بگذارد. برای آزمون این فرضیه از همبستگی استفاده می شود. نتیجه اجرای این آزمون در جدول زیر آورده شده است:

جدول ۸: آزمون همبستگی فرض دوم

نتیجه آزمون	سطح معنی داری	ضریب همبستگی	متغیر
تایید	۰/۰۰۰	۰/۵۰۰	اخلاق مهربانانه و ابراز محبت

همان گونه که از جدول فوق پیداست ضریب همبستگی بین اخلاق مهربانانه و ابراز محبت و بهبود عملکرد دانش آموزان برابر با ۰/۵۰۰ می باشد؛ از آن جایی که سطح معنی داری آن کمتر از ۰/۵ است (۰/۰۰۰)، بنابراین وجود همبستگی بین این متغیرها تایید می گردد. از این رو فرض دوم تایید می گردد. این امر بدان معناست که اخلاق مهربانانه و ابراز محبت می تواند بر بهبود عملکرد این دانش آموزان اثرگذار باشد.

۴- آزمون فرض سوم پژوهش:

فرض سوم پژوهش بیان می دارد که رفتار یکسان با دانش آموزان زرنگ و تنبل می تواند در اصلاح رفتار آنان موثر باشد.

برای آزمون این فرضیه از همبستگی استفاده می شود. نتیجه اجرای این آزمون در جدول زیر آورده شده است:

جدول ۹: آزمون همبستگی فرض سوم

نتیجه آزمون	سطح معنی داری	ضریب همبستگی	متغیر
تایید	۰/۰۰۰	۰/۸۵۴	رفتار یکسان با دانش آموزان زرنگ و تنبل

همان گونه که از جدول فوق پیداست ضریب همبستگی بین رفتار یکسان با دانش آموزان زرنگ و تنبل و اصلاح رفتار آنان برابر با ۰/۸۵۴ می باشد؛ از آن جایی که سطح معنی داری آن کمتر از ۰/۵ است (۰/۰۰۰)، بنابراین وجود همبستگی بین این متغیرها تایید می گردد. از این رو فرض سوم تایید می گردد. این امر بدان معناست که رفتار یکسان با دانش آموزان زرنگ و تنبل می تواند در اصلاح رفتار آنان موثر باشد.

۵- آزمون فرض چهارم پژوهش:

فرض چهارم پژوهش بیان می دارد که تشویق پیشرفت ها و نه فقط افراد اول می تواند در اصلاح رفتار این دانش آموزان موثر باشد. برای آزمون این فرضیه از همبستگی استفاده می شود. نتیجه اجرای این آزمون در جدول زیر آورده شده است:

جدول ۱۰: آزمون همبستگی فرض چهارم

متغیر	ضریب همبستگی	سطح معنی داری	نتیجه آزمون
تشویق پیشرفت ها و نه فقط افراد اول	۰/۷۷۴	۰/۰۰۰	تایید

همان گونه که از جدول فوق پیداست ضریب همبستگی بین تشویق پیشرفت ها و نه فقط افراد اول و اصلاح رفتار این دانش آموزان برابر با ۰/۷۷۴ می باشد؛ از آن جایی که سطح معنی داری آن کمتر از ۵٪ است (۰/۰۰۰)، بنابراین وجود همبستگی بین این متغیرها تایید می گردد. از این رو فرض چهارم تایید می گردد. این امر بدان معناست که تشویق پیشرفت ها و نه فقط افراد اول می تواند در اصلاح رفتار این دانش آموزان موثر باشد.

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش مشخص شد که رفتارهای ناپهناجاری دانش آموزان مشکل ساز در کلاس تا حد زیادی توسط معلم قابل چاره جویی است. در همین راستا پیشنهادات زیر که برگرفته از فرضیات تایید شده این پژوهش می باشند ارائه می گردند:

اعطای مسئولیت به دانش آموزان مشکل ساز

اخلاق مهربانانه و ابراز محبت

رفتار یکسان با دانش آموزان زنگ و تنبل

تشویق پیشرفت ها و نه فقط افراد اول

منابع

- یوسفی طبایی، فخرالسادات؛ زمانی وایقان، مهناز، رفتارهای نامطلوب دانش آموزان و شیوه های مدیریت آن ها: (14) دانش آموز خبرچین - دانش آموز پرحرف، تعلیم و تربیت استثنائی، آبان ۱۳۸۷ - شماره ۸۳ از ۷۹ تا ۸۴.
- یوسفی طبایی، فخرالسادات؛ زمانی وایقان، مهناز، رفتارهای نامطلوب دانش آموزان و شیوه های مدیریت آن ها : (14) دانش آموز سرکش، تعلیم و تربیت استثنائی، خرداد ۱۳۸۷ - شماره ۷۸ از ۵۴ تا ۵۷.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی